

השקפות והלכות ליום הכפורים - שיעור 484

I. ההלכות

- (א) **טבילה בערב יום הכפורים הוא חובה** מדינא דגמרא מתקנת עזרא דבערב יוה"כ לא נוהגין כרבי יהודה בן בתירא (שערים מצויינים בהלכה קל"א - ו) ועיין במטה אפרים (ת"ו - ח) ולכן טרם שנכנס לבית המרחץ יטול צפרניו עם צפרני רגליו ועוד אסור לרחוץ עם אביו או חמיו או בעל אחותו וגם תלמיד עם רבו (אלף המגן י"ט) ואם טעם הטבילה משום תשובה אפילו נערים וכתולדות טובלות וצריך לטבול ג' פעמים (מג"א ח) ואם הטבילה משום קרי אין הנערות טובלות וטובלין רק פעם אחת (מ"ב כ) ואפשר שהנערות סומכות על ט' קבין (רמ"א) ועיין בשו"ת הריב"ש (תכ"ז) שכתב הטעם משום חשש תקלה לנשים
- (ב) **מצות תוספות יום הכפורים** צריך לקבל בפה ולא חל עליו ממילא ואם לאו ביטל מצוה עשה (מקראי קודש ל"ח בשם התוספות שבת)
- (ג) **נשים שמברכות שהחיינו על הנרות** הוי קבלת איסורי יוה"כ ולכן צריכות לחלוץ מנעליהן לפני שהדליקו הנרות ואסור לנסוע בקאר למקום אחר ואם צריכות לנסוע עושין תנאי שלא קבלו בזה עצמו של יום ויוצאים בהשהחיינו שמברכין בביהכ"נ (שש"כ מ"ז - י"ד)
- (ד) **יש להזהיר לנשים שנוהגות לומר שהחיינו** בשעת הדלקת הנרות בבית שלא יאמרו שנית ברכת שהחיינו בביהכ"נ אלא ישמעו מהש"ץ ויענו אמן (שער הציון תרי"ט - ז)
- (ה) **לסוך אפילו מקצת גופו אסור** ואפילו אינו אלא להעביר הזוהמא ולא התירו אלא לחולה או למי שיש לו חטטין בראשו וסיכה חמורא מרחיצה דאם אינו לתענוג מותר (שו"ע תרי"ז - ח ושו"ע הרב ח)
- (ו) **אין לכנוס לבית הכסא בקיטל** שהוא מיוחד לתפלה אבל להשתין בו מותר (מ"ב ת"י - י"ח)
- (ז) **נוהגים שכל בעל הבית ידליק נר אחד לכל ביתו** ונקרא נר נשמה ויש אומרים הטעם כדי שיוכלו להבדיל על נר ששבת (בית יוסף ת"י נסופו)
- (ח) **אם מותר להציבור לומר כל החזרה של העמידה של מוסף עם הש"ץ** ואף שמזכיר ג"כ שמות הקדושים
עיין בשיעור 118 (II)
- (ט) **לעייין בספר בשעת שחוזר הש"ץ התפלה**
עיין בשיעור 118 (III)
- (י) **דיני חולה ובליעת תרופות**
עיין בשיעור 281

II. מהות של יום הכפורים ועיקר התשובה

- (א) **יום הכפורים הוא יום ה'** (תמוזא וישלח ז) לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה יום זה לישראל (תנא דבי אליהו רבא ב) שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה בשנה יתחייב העולם כליה (ספר החינוך מצוה קפ"ה) וביום זה נעשים כולם כגוי אחד כי הרשעים נהפכים לצדיקים ועוד יום הכפורים מכפר דיש כוח ליום הכפורים לכפר (רמב"ם תשובה ב-ג) ונקרא יום הכפורים בלשון רבים שמכפר בעולם הזה ובעולם הבא (דרכי משה תכ"ב ב) לפיכך אפילו כל המועדים עוברים יום הכפורים אינו עובר כי הוא יום ה' (פרקי דרבי אליעזר מ"ז) ולכן אנו בני ישראל צריך להיות בשמחה וליתן הודאה לה' שזכה אותנו במתנה הגדולה הזו אכן הוא ג"כ יום של אימה ויראה לה' שירחם עלינו ולתת לנו סליחה ומחילה

(ב) עיקר התשובה היא האמונה הפשוטה "שה' הוא האלקים" ועל זה אמר הפסוק שובה ישראל עד ה' אלקיך שמי שמהרהר בלבו לעשות תשובה מיד הוא צדיק וחסד התשובה היא מגדולי החסדים שזיכנו בו הבורא ותשובה מאהבה נהפכות לו לזכיות כל עבירות שעבר (יומא פ"ו:) ולכן מקומם של בעלי תשובה הוא מקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (נרכות ל"ד:) ושובה ישראל עד ה' אלקיך עד חלק אלוך שלך וגדולה תשובה שבשכיל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו (יומא פ"ו:) והקדים הקב"ה וברא את התשובה טרם בריאת העולם (פסחים ג"ד:) ואילו היו ישראל עושין תשובה אפילו יום אחד - מיד הם נגאלין (פזש רצה שיר השי"ס ה-ג) ועיקר תשובה היא אמונה פשוטה דהיינו ה' הוא האלקים ועיין ברמב"ם (סוף הלכות תשובה) שצריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המועידים לו את קונו והעצה טובה הגדולה להסתכל בשמים ובארץ לראות לפי כוחו גדלות הבריאה וגדלות הבורא ולאחבתו כי ה' עשה כל זה בשכילנו בשכיל ישראל ובשכיל התורה וזה תכלית הבריאה אהבת ה' ולקדש שמו ומהות של יום הכפורים הודאה ויודוי על מה שחסרנו באמונה הפשוטה ולכן עברנו וחסאנו ומבקשים סליחה ומחילה על כל זה ונקבל עלינו דה' הוא האלקים ולאחבתו ויש חרטה ויודוי פה על העבר ונקבל עלינו שלא נחטא עוד (עיין במועדי קודש)

(ג) לכן בתשובה יש ג' עיקרים (א) חרטה לשעבר (ב) קבלה להבא (ג) ויודוי על העבר ומה שאמר בגמרא (קידושין מ"ט:) דהמקדש אשה ע"מ שאני צדיק אפילו רשע מקודשת דשמא הרהר תשובה בדעתו (וכ"כ הרמב"ם ו-ז אמש הוא שנאו והיום הוא אהוב) דבקבלה נכונה להבא נקרא אדם זה כבר צדיק ולא רשע מיהו כ"ז לענין הקבלה להבא אבל לענין חרטה ויודוי שזה על העבר לא מהני הרהור לבד וצריך לעשות תשובה דהיינו חרטה ויודוי על מה שעשה

(ד) הרוצה לשוב בתשובה שכרו רב מאד יותר מכל התקופות הקדמונים שהם לא עמדו בנסינות קשים כמו היום ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה (יומא פ"ו: ורמב"ם ז-ה) ויסוד התשובה הוא להכיר שהאדם במעשי ידיו אינו פועל כלום והכל נעשה בסעייתא דשמיא

III. עיקר העבודה של ערב יום הכפורים יש שש מצות חיובן תמידי שלא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו וכל זמן וכל רגע שהיחשוב בהן קיים מצות עשה ואין קץ למתן שכר המצות (א) להאמין בה' כדכתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך... (ב) שלא נאמין בשום אלהים זולתו כדכתיב לא יהיה לך אלהים אחרים (ג) ליחדו שהוא אלקינו (ד) לאהוב ה' כדכתיב ואהבת את ה'... דהיינו ע"י לימוד תורתו וידיעתו (ה) להיות יראת השי"ת על פניו כדכתיב את ה' אלקיך תירא (ו) ולא תתורו אחרי לבבכם דהיינו אפיקורסות ואחרי עיניכם שזה זנות ותאות העולם וכל זה מובא בבה"ל (ה-ד"ה הוא כלל גדול) בשם ספר החינוך וזה תכלית האדם בעולמו וזה נקרא שויתי ה' לנגדי תמיד הוא הכלל גדול שכתורה ומי שרוצה לבנות סוכה בערב יום כפור יש לחשוב בשעת העשייה בשש מצות אלו ובכל רגע ורגע יש לו קיום המצוה כמו לימוד התורה וזה המדרגה הגדולה שנקרא קשר כבורא עולם והיא קשר של קיימא ואבאר המעשה בהרב מברייסק והמשגיח מפוניבז'

IV. המחברת מיוחד לעניני תשובה - עצה טובה בענין תיקוני המצות והמדות דעת הרב מברייסק שמי שמתענה אבל לא עשה תשובה אין לו חלות קיום התענית ולכן ערב כל תענית מהששה תעניות וגם בחודש אלול צריך לקבל עלינו דבר קל מאד בעניני תשובה ולכן בסוף השנה יש לנו שבעה תיקונים ואחר עשרה שנים יש לנו שבעים תיקונים וכו' וצריך לקנות מחברת מיוחד רק לרשימת התיקונים אלו ונכתוב על המחברת "המחברת לעניני תשובה" וכל תיקון צריך להיות דבר קל מאד שאפשר לקיימה ומצוה גדולה לפרסם את זה

גמר חתימה טובה

נפסם לטובת נשמת הלאה הרב טוביה ב"ר חיים אביר לאלוהים י"ב